

Udkast til

Målsætnings- og handlingsgrundlag for forvaltning af kronvildtet på og omkring Ovstrup hede

24. FEBRUAR

Planen er under udarbejdelse af:
Arbejdsgruppen for 'målsætninger og
handlinger' i projektet Kronvildt – Viden, værdier
& værktøjer

Kronvildt – Viden, værdier & værktøjer

Baggrund

Med afsæt i en voksende kronvildtbestand i området på og omkring Ovstrup hede, og med stigende omkostninger pga. markskader og udgifter til afværgeforanstaltninger, tog lokale landmænd i midten af 00'erne kontakt til ejeren af Ovstrup hede, Aage V. Jensen Naturfond, med henblik på et samarbejde om problematikken. Kontakten ledte til igangsætningen af årlige fælles forvaltningsjagter, med henblik på at sikre et udtag af krondyr, der kunne bidrage til at holde bestanden i ro.

I 2017 blev Aarhus Universitet inddraget med to opgaver for øje. Denne ene opgave bestod i, via en række undersøgelser og i samarbejde med de lokale deltagere, at tilvejebringe en bedre viden om kronvildtets i området. Den anden opgave bestod i at facilitere en struktureret dialog og et fælles læringsforløb, som kunne lede til en lokal fælles forståelse for eksisterende problemstillinger og mulige fælles initiativer henimod en mere bæredygtig kronvildtforvaltning. Projektet strakte sig fra ultimo 2017 til primo 2023 og Aage V. Jensen Naturfond finansierede Inddragelsen af Aarhus Universitet med i alt 2.7 millioner.

I kølvandet på dialog- og læringsforløbet og den viden og erfaring som deltagerne tilvejebragte, blev der i efteråret 2021 nedsat en arbejdsgruppe bestående af lokale lodsejere og jægere, af driftsledere fra Aage V. Jensen Naturfond, samt projektlederen fra Aarhus Universitet (se tabel herunder). Arbejdsgruppens formål var at udarbejde et katalog af målsætninger og tilhørende handlinger, som grundlag for et forsat lokalt frivilligt samarbejde om forvaltningen af kronvildt på og omkring Ovstrup hede.

Bent Jensen Ulrich Hedegaard John Hjort Leif Nørgård Holger Jensen Karsten Pedersen Kaj Jepsen	Lars Søndergård (kunne ikke deltage i de to første møder) Jacob Skriver - driftsleder AVJN Thomas Holst Christensen - driftsleder AVJN (deltog fra og med det andet møde) Hans Peter Hansen – projektleder AU
---	--

Denne rapport beskriver de forslag til målsætninger og handlinger, som gruppen har sammenfattet, samt de præmisser der ligger til grund, herunder den overordnede

problemstilling og struktur for målsætninger og handlinger, samt den organisering omkring et forsat forsøgsarbejde der vil være en forudsætning for en videreførelse af forvaltningsarbejdet og ambitionen om at nå en mere bæredygtig forvaltning af kronvildtet i området.

Problemstilling

Den grundlæggende problemstilling er som beskrevet stigende omkostninger pga. markskader og udgifter til afværgeforanstaltninger. Til problemstillingen hører en voksende erkendelse af, at det ikke er muligt at skyde sig ud af problematikken på matrikelniveau, men at man er nødt til at samarbejde på tværs af matrikler og arbejde med nogle mere adfærdsregulerende tiltag.

Målsætnings- og handlingsgrundlag for forvaltning af kronvildtet på og omkring Ovstrup hede er baseret på følgende problemformulering:

De økonomiske tab som følge af afgrødeskader forårsaget af kronvildtet i området er for stort, samtidig som et ukoordineret forstyrrelsesniveau gør det vanskeligt at styre kronvildtets adfærd.

Målsætninger

Med afsæt i problemformuleringen har deltagerne i projektet udarbejdet et målsætningsheiraki baseret på en såkaldt adaptiv tilgang. Dvs. en tilgang som tager højde for, at problematikken omkring kronvildtet både er kompleks og foranderlig geografisk såvel som over tid. Netop fordi problematikken er kompleks og foranderlig er det nødvendigt at fastholde den eksperimenterende og dokumenterende tilgang. Målsætningsheirakiet indledes med følgende overordnet målsætning:

At minimere de økonomiske tab som følge af afgrødeskader forårsaget af kronvildtet og sikre at forstyrrelsen af kronvildtet sker koordineret

Under den overordnede målsætning er der formuleret fem primære mål. Tre af de fem mål adressere de grundlæggende mulige handlinger man kan gøre i forhold til den overordnede målsætning om at minimere de økonomiske tab. Dvs. forsøge at ændre dyrenes adfærd, reducere antallet af dyr i området eller øge menneskers tolerance overfor dyrenes tilstedeværelse. De fjerde mål handler om en fortsat udbygning af viden omkring sammenhængen mellem handlinger og effekter og de femte mål er at sikre en sund kronvildtbestand i området.

Ændre dyrenes adfærd	Reducere kronvildtbestanden	Øge menneskers tolerancen	Udbygge vores viden	Sikre en sund kronvildtbestand
----------------------	-----------------------------	---------------------------	---------------------	--------------------------------

Det gælder for de primære mål, at de er gensidig afhængige og overlappende. Dvs. at de handlinger tilknyttet den ene også ofte vil have en indflydelse på et eller flere af de andre delmål. På samme måde vil udbygningen af viden om kronvildtet og af hvilken effekt de forskellige initiativer måtte have, bidrage til at skærpe målsætninger og handlinger.

Til hvert primære mål er der udarbejdet en række delmål, med tilhørende handlinger. Delmålene udgør de konkrete mål som man på kort eller længere sigt, bør være i stand til at kunne måle på, efter at handlingerne er implementeret. Delmål og handlinger fremgår af tabellerne sidst i dokumentet. **Bemærk at der endnu ikke i tabellen er foretaget en prioritering af delmål og handlinger.** Det gælder for både delmål og handlinger, at de løbende er genstand for en evaluering og revision.

Organisering

I erkendelse af, at det, for alle berørte parter, og af hensyn til kronvildtets adfærd og de dyreetiske aspekter, er nødvendigt at samarbejde om udviklingen af en mere bæredygtig kronvildtforvaltning i området, ønsker deltagerne som nævnt at fortsætte forsøgsarbejdet i fællesskab. Dette indebærer en lokal organisering omkring en prioritering, implementering og løbende dataindsamling og dokumentation af de i denne rapport angivet målsætningers handlingsforslag og implementering.

Organiseringen skal sikre at forsøgsarbejdet både har det fornødne moment og den fornødne opbakning blandt de berørte lodsejere, jægere og øvrige aktører, samt at

arbejdet kan inddrage de eksterne resurser og den eksterne ekspertise, som er nødvendig.

Organiseringen skal desuden sikre at der udarbejdes et frivilligt aftalegrundlag, som beskriver og understøtter implementeringen af de prioriterede handlinger. Dette gælder i forhold til hvem der gør hvad og hvordan, herunder:

- eventuelle ansøgninger om midler eller dispensationer,
- kontakt med andre lodsejere eller myndigheder,
- undersøgelser/kortlægninger,
- etablering af aflastningsarealer,
- afskydningsstrategier på og udenfor forvaltningsjagterne,
- håndtering af konflikter etc.

Delmål - Ændre dyrenes adfærd	Handlinger
Mere naturligt fødegrundlag	- Etablering af aflastningsarealer (vildtagere/afgrøder som kronvildtet må benytte) - Gradvis ændring af fodringsregime som gælder for alle (fx reduktion af tilskudsfoder) - Kortlægning af 'go' og 'no go' arealer for 2022, f.eks. via GIS- og markkort beskrive hvor dyrene er ønsket, og hvor de ikke er ønsket. - Anvendelse af muligheder for etablering med nye landbrugsreform.
Reducere forstyrrelser	- Måltrettede forstyrrelser hvor og når vi ikke ønsker dyr. (F.eks. dispensation til at ændre jagttider samt bedre koordinering af jagttryk) - Øge skovdækningsområder (skovrejsning) - Etablering af intelligent færdsel - Beskriv via GIS- og markkort hvor dyrene er ønsket, og hvor de ikke er ønsket. ("go", "no-go" og "både-og"-zoner.) - Anvendelse af muligheder for etablering af aflastningsarealer med nye landbrugsreform. - Etablering af aflastningsarealer (vildtagere/afgrøder som kronvildtet må benytte)
Ændre besøgenes adfærd	Etablering af intelligent færdsel
Mindre rudler	Undgå afskydning af gamle hinder (erfarne førerhinder)
Ændrede jagttider	- Jagt/regulering på dyrkningsarealer jævnfør følgende: 15. april til 1. juni: Jagt på smaldyr 16. juli til 1. september: Jagt på kalve - Skumringjagt +/- 1 time.
Fjerne barrierer	Fjerne hegn
Fleksibel afskydning af kalve	- Struktureret afskydning af kalve. - Tidligere afskydning af kalve (fx før kartofler er sat).
Nedbringe fodring af dyr	Gradvis ændring af fodringsregime som gælder for alle (fx reduktion af tilskudsfoder)

Delmål - reducere kronvildtbestanden	Handling
Proaktiv indsats (På forkant med udviklingen)	• Modregning i jagtleje for at skyde de rigtige dyr. • Udvidelse af samarbejde med andre lodsejere/jægere, især Feldborg-området.
Adaptiv afskydning (Behovstilpasset jagt/regulering)	• Afskydning inden høst af majs. • Dispensation til etablering af forsøg med ændrede afskydningsmønstre. • Ændrede jagttider • Tidligere afskydning af kalve, f.eks. ved jagt på kalve 16. juli til 1. september. • Struktureret afskydning af kalve
Mere koordineret forstyrrelse/jagt	• Skabe fælles forståelse for succeskriterier. • Struktureret afskydning af kalve • Modregning i jagtleje for at skyde de rigtige dyr.
Sikre større udtag	• En til flere årlige koordinerede forvaltningsjagter • Koordinering af jagter (hvem står for det?)

Delmål - øge menneskers tolerance	Handlinger
Øge forståelse for praktiske vilkår/vanskeligheder ved afskydning	• Bedre formidling om til offentligheden om behovet for at forvalte kronvildt.
Reducere økonomiske tab	• Positivt økonomisk incitament for landmænd (færre markskader?)
Ændre dyrenes adfærd	• Ved at sikre en adfærdsændring, således at omfanget af afgrødeskader mindskes, vil tolerancen for dyrenes tilstedeværelse i området øges.

Delmål - udbygge vores viden	Handlinger
Udbygge om sammenhæng mellem jagt og kronvildtets adfærd	• Dispensation til etablering af forsøg med ændrede afskydningsmønstre.
Bedre viden om faktiske afgrødeskader	• Kortlægning af faktiske afgrødeskader. • Kortlægning af sammenhæng mellem jagtleje og afgrødeskader.
Bedre viden om faktiske bestandsstørrelser/antal dyr	• Løbende kortlægning af det faktiske jagttryk i området. • Kortlægning af løbende udbytter fordelt på køn, alder og vægt. • Dronetællinger
Bedre viden om dyrenes adfærd	• GPS-halsbånd, mm. (forskning i adfærd)
Udbygge jagtkompetencer	• Uddannelse/ træning – fx kurser/m. eksamen • Viden om bedre afskydning ift. køn og alder

Udbygge viden om andre betydende forstyrrelser	• Mere information om færdsel på heden.
Udbygge viden om arealstruktur og arealdynamik	• Kortlægning af eksisterende og potentielle – etablerede og naturlige – aflastningsarealer • Undersøge muligheder for etablering af aflastningsarealer under den nye landbrugsreform.
At blive et forvaltningsområde	• Søge om at blive forvaltningsområde

Delmål - sikre en sund bestand	Handlinger
Sikre områder med ro	• Reduktion af forstyrrelser • Øge skovdækningsområder (skovrejsning) • Intelligent færdsel • Etablering af aflastningsområder
Sikre bestandens demografi	• Udtag svage dyr • Minimere afskydning af mellemhjorte
Overvåge bestandstilstand	• Løbende overvågning af helbreds-parametre • Kortlægning af løbende udbytter
Sikre optimal bestands-størrelse	• Kortlægning af områders bærekapacitet